

ORDIN nr. 3433 din 31 decembrie 2015 privind aprobarea schemei de ajutor de stat "Stimularea dezvoltării regionale prin realizarea de investiții, inclusiv în sectorul pomicol, pentru procesarea și marketingul produselor agricole în vederea obținerii de produse neagricole"

Forma sintetică la data 25-iul-2016. Acest act a fost creat utilizând tehnologia SintAct®-Acte Sintetice. SintAct® și tehnologia Acte Sintetice sunt mărci înregistrate ale Wolters Kluwer.

Având în vedere Referatul de aprobare nr. 83.069 din 17 decembrie 2015, întocmit de Direcția generală dezvoltare rurală - Autoritate de management pentru Programul național de dezvoltare rurală și Avizul Consiliului Concurenței nr. 13.411 din 2 decembrie 2015,

în baza prevederilor:

- art. 17 alin. (1) lit. b) din Regulamentul (UE) nr. [1.305/2013](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. [1.698/2005](#) al Consiliului, cu modificările și completările ulterioare;
- cap. XIII din anexa I la Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. [808/2014](#) al Comisiei din 17 iulie 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. [1.305/2013](#) al Parlamentului European și al Consiliului privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR);
- art. 13 și 14 din Regulamentul (UE) nr. [651/2014](#) al Comisiei din 17 iunie 2014 de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratat;
- Deciziei Comisiei Europene C(2014) 2240 final din 9 aprilie 2014 de autorizare a hărții notificate a ajutoarelor regionale aferente perioadei 2014-2020 pentru România;
- Programului național de dezvoltare rurală 2014-2020, aprobat prin Decizia de punere în aplicare a Comisiei Europene nr. 3.508 din 26 mai 2015;
- Ordonanței de urgență a Guvernului nr. [77/2014](#) privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat, precum și pentru modificarea și completarea Legii concurenței nr. [21/1996](#), aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. [20/2015](#), cu modificările ulterioare;
- Ordonanței de urgență a Guvernului nr. [41/2014](#) privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, prin reorganizarea Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, aprobată prin Legea nr. [43/2015](#);
- Hotărârii Guvernului nr. [226/2015](#) privind stabilirea cadrului general de implementare a măsurilor programului național de dezvoltare rurală cofinanțate din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și de la bugetul de stat;
- Hotărârii Guvernului nr. [517/2014](#) privind intensitatea maximă a ajutorului de stat regional în perioada 2014-2020 pentru investiții inițiale,

În temeiul art. 3 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. [77/2014](#), aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. [20/2015](#), cu modificările ulterioare, al art. 31 din Hotărârea Guvernului nr. [226/2015](#) și art. 10 alin. (6) din Hotărârea Guvernului nr.

1.185/2014 privind organizarea și funcționarea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul agriculturii și dezvoltării rurale emite următorul ordin:

Art. 1

Se instituie schema de ajutor de stat "Stimularea dezvoltării regionale prin realizarea de investiții, inclusiv în sectorul pomicol, pentru procesarea și marketingul produselor agricole în vederea obținerii de produse neagricole", aferentă Măsurii 4 - Investiții în active fizice din cadrul Programului național de dezvoltare rurală 2014-2020 (PNDR 2014-2020), prevăzută în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2

Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul agriculturii și dezvoltării rurale,

Achim Irimescu

ANEXA nr. 1: SCHEMĂ DE AJUTOR DE STAT "Stimularea dezvoltării regionale prin realizarea de investiții, inclusiv în sectorul pomicol, pentru procesarea și marketingul produselor agricole în vederea obținerii de produse neagricole"

CAPITOLUL I: Dispoziții generale

Art. 1

(1) Prezenta procedură instituie o schemă transparentă de ajutor de stat, cu titlul "Stimularea dezvoltării regionale prin realizarea de investiții, inclusiv în sectorul pomicol, pentru procesarea și marketingul produselor agricole în vederea obținerii de produse neagricole", denumită în continuare schemă, în baza căreia pot fi acordate alocări specifice individuale întreprinderilor definite în mod general și abstract, cu respectarea prevederilor art. 13 și 14 din Regulamentul (UE) nr. **651/2014** al Comisiei din 17 iunie 2014 de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 din tratat, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria L, nr. 187 din 26 iunie 2014, denumit în continuare Regulamentul GBER, care este regulamentul general de exceptare pe categorii de ajutoare.

(2) Schema vizează acțiunile specifice și beneficiarii eligibili conform fișelor tehnice ale submăsurii 4.2 - Sprijin pentru investiții în procesarea/marketingul produselor agricole, denumită în continuare sM4.2, și submăsurii 4.2a - Investiții în procesarea/marketingul produselor din sectorul pomicol, denumită în continuare sM4.2a, aferente măsurii 4 - Investiții în active fizice din cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 (PNDR 2014-2020).'

Art. 2

(1) Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, denumit în continuare MADR, prin Direcția generală dezvoltare rurală-Autoritate de management pentru PNDR, denumită în continuare AM PNDR, are calitatea de furnizor de ajutor în cadrul prezentei scheme, iar Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, denumită în continuare AFIR, are calitatea de administrator al acestei scheme.

(2) Textul prezentei scheme este publicat integral pe paginile web ale MADR și AFIR la adresele www.madr.ro și www.afir.info.

CAPITOLUL II: Scopul și obiectivele schemei

Art. 3

(1) Scopul acordării sprijinului este de a crește competitivitatea întreprinderilor prin realizarea de produse noi, cu valoare adăugată, fără a afecta însă concurența pe piața internă și comerțul intracomunitar într-o măsură contrară interesului comun.

(2) Necesitatea sprijinului și contribuția la dezvoltarea regională au în vedere sprijinirea realizării de investiții inițiale în active corporale și necorporale, inclusiv în sectorul pomicol, pentru procesarea de produse agricole prevăzute în anexa I la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, denumit în continuare TFUE, în vederea obținerii de produse neagricole și marketingul acestora.

Art. 4

(1) Obiectivul general al prezentei scheme vizează îmbunătățirea nivelului de performanță al întreprinderilor, prin creșterea competitivității întreprinderilor care realizează investiții în domeniile de intervenții eligibile menționate în anexele nr. 1 și 2.

(2) Obiectivele specifice ale prezentei scheme vizează:

a) introducerea de noi tehnologii și procedee pentru obținerea de noi produse neagricole sau de o calitate superioară și deschiderea de noi piețe interne, în special în contextul unor lanțuri alimentare integrate;

b) creșterea calității produselor obținute, a siguranței alimentare și obținerea de noi produse competitive, cu impact economic asupra procesării ulterioare în întreprinderi, cu asigurarea standardelor sanitar-veterinare și de siguranță alimentară;

c) creșterea numărului de locuri de muncă.

CAPITOLUL III: Domeniul de aplicare

Art. 5

Prezenta schemă se adresează întreprinderilor care realizează investiții inițiale în active corporale și/sau necorporale, inclusiv în sectorul pomicol, pentru procesarea și marketingul produselor agricole, în domeniile de intervenții eligibile prevăzute în anexele nr. 1 și 2, în următoarele regiuni de dezvoltare din România:

a) Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest, care grupează județele Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Sălaj, Satu Mare și Maramureș;

b) Regiunea de Dezvoltare Centru, care grupează județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu;

c) Regiunea de Dezvoltare Nord-Est, care grupează județele Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava și Vaslui;

d) Regiunea de Dezvoltare Sud-Est, care grupează județele Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Vrancea și Tulcea;

e) Regiunea de Dezvoltare Sud-Muntenia, care grupează județele Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova și Teleorman;

f) Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia, care grupează județele Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt și Vâlcea;

g) Regiunea de Dezvoltare Vest, care grupează județele Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș;

h) Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov, care grupează municipiul București și județul Ilfov.

Art. 6

(1) În cadrul prezentei scheme nu se acordă sprijin financiar pentru activitățile realizate în următoarele sectoare:

a) sectorul pescuitului și al acvaculturii, astfel cum este reglementat de Regulamentul (UE) nr. [1.379/2013](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013 privind organizarea comună a piețelor în sectorul produselor pescărești și de acvacultură, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. [1.184/2006](#) și (CE) [1.224/2009](#) ale Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. [104/2000](#) al Consiliului;

b) sectorul producției agricole primare;

c) sectorul prelucrării și comercializării produselor agricole, în următoarele cazuri:

1.(i) atunci când valoarea ajutoarelor este stabilită pe baza prețului sau a cantității unor astfel de produse achiziționate de la producători primari sau introduse pe piață de întreprinderile respective; sau

2.(ii) atunci când ajutoarele sunt condiționate de transferarea lor parțială sau integrală către producătorii primari;

d) ajutoarelor pentru facilitarea închiderii minelor de cărbune necompetitive, astfel cum sunt reglementate de Decizia 2010/787/UE a Consiliului;

e) sectorul siderurgic;

f) sectorul cărbunelui;

g) sectorul construcțiilor navale;

h) sectorul fibrelor sintetice;

i) sectorul transporturilor și al infrastructurii conexe;

j) sectorul producerii și distribuției de energie și al infrastructurii pentru aceasta.

=(2) Prezenta schemă nu se aplică:

a) ajutoarelor destinate activităților legate de exportul către țări terțe sau către alte state membre, respectiv ajutoarelor legate direct de cantitățile exportate, de înființarea și funcționarea unei rețele de distribuție sau de alte costuri curente legate de activitatea de export;

b) ajutoarelor condiționate de utilizarea preferențială a produselor naționale față de produsele importate;

c) ajutoarelor regionale individuale pentru investiții acordate unui beneficiar care a închis aceeași activitate sau o activitate similară în Spațiul Economic European în cei 2 ani care au precedat depunerea cererii sale pentru acordarea de ajutoare regionale de investiții sau care, în momentul depunerii cererii de ajutor, are planuri concrete de a încheia o astfel de activitate într-o perioadă de 2 ani după finalizarea investiției inițiale pentru care solicită ajutoare, în zona în cauză;

d) măsurilor de ajutor în cazul cărora acordarea de ajutoare este condiționată de obligația ca beneficiarul să își aibă sediul în statul membru relevant sau să fie stabilit cu preponderență în statul membru respectiv; cu toate acestea, cerința de a avea un sediu sau o sucursală în statul membru care acordă ajutorul la momentul plății ajutorului este permisă;

e) măsurilor de ajutor în cazul cărora acordarea de ajutoare este condiționată de obligația ca beneficiarul să utilizeze bunuri produse la nivel național sau servicii naționale.

(3) În cazul în care o întreprindere își desfășoară activitatea atât în sectoarele excluse, menționate la alin. (1), cât și în sectoarele care intră în domeniul de aplicare al prezentei scheme, prezenta schemă se aplică ajutoarelor acordate pentru aceste ultime sectoare sau activități, cu condiția ca întreprinderea să demonstreze, prin documente și evidențe financiar-contabile, că activitățile desfășurate în sectoarele excluse nu beneficiază de ajutoarele acordate în conformitate cu prezenta schemă, respectiv să evidențieze separarea activităților sau o distincție între costuri.

=CAPITOLUL IV: Definiții

=Art. 7

În sensul prezentei scheme, următorii termeni se definesc astfel:

1. *ajutor de stat* - orice măsură care îndeplinește criteriile prevăzute în art. 107 alin. (1) din TFUE;

2. *întreprindere* - orice entitate care desfășoară o activitate economică, indiferent de forma juridică, de modul de finanțare sau de existența unui scop lucrativ al acesteia;

=3. *întreprinderi micro, mici și mijlocii sau IMM* - acele întreprinderi care au mai puțin de 250 de angajați și a căror cifră de afaceri anuală nu depășește 50 milioane euro, echivalent în lei, sau dețin active totale care nu depășesc echivalentul în lei a 43 milioane euro. Astfel:

(i) în cadrul categoriei de IMM, întreprinderea mijlocie se definește ca fiind întreprinderea care are între 50 și 249 de salariați și realizează o cifră de afaceri anuală netă de până la 50 milioane euro, echivalent în lei, sau deține active totale care nu depășesc echivalentul în lei a 43 milioane euro;

(ii) în cadrul categoriei de IMM, întreprinderea mică reprezintă întreprinderea care are între 10 și 49 de salariați și realizează o cifră de afaceri anuală netă sau deține active totale care nu depășesc echivalentul în lei a 10 milioane euro;

(iii) în cadrul categoriei de IMM, microîntreprinderea este întreprinderea care are mai puțin de 10 salariați și realizează o cifră de afaceri anuală netă și/sau deține active totale care nu depășesc echivalentul în lei a 2 milioane euro.

O întreprindere nu poate fi considerată IMM dacă 25% sau mai mult din capitalul ori din drepturile de vot ale acesteia sunt controlate, direct sau indirect, solidar ori individual, de unul sau de mai multe organisme publice.

Datele folosite pentru calcularea numărului de angajați și a valorilor financiare, perioada de referință, precum și stabilirea modului de calcul al acestor date ale unei întreprinderi trebuie să respecte prevederile anexei I la Regulamentul GBER, coroborate cu cele ale Legii nr. [346/2004](#) privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, cu modificările și completările ulterioare;

4. Întreprinderi mari - întreprinderile care nu îndeplinesc criteriile pentru a fi considerate IMM;

5. Întreprindere în dificultate - în conformitate cu prevederile Orientărilor privind ajutoarele de stat pentru salvarea și restructurarea întreprinderilor nefinanciare aflate în dificultate, înseamnă o întreprindere care se află în cel puțin una dintre situațiile următoare:

a) în cazul unei societăți cu răspundere limitată, alta decât o IMM care există de mai puțin de 3 ani, atunci când mai mult de jumătate din capitalul său social subscris a dispărut din cauza pierderilor acumulate. Această situație survine atunci când deducerea pierderilor acumulate din rezerve (și din toate celelalte elemente considerate în general ca făcând parte din fondurile proprii ale societății) conduce la un rezultat negativ care depășește jumătate din capitalul social subscris. În sensul acestei dispoziții, "societate cu răspundere limitată" se referă în special la tipurile de societăți menționate în anexa I la Directiva [2013/34/UE](#) a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi, de modificare a Directivei [2006/43/CE](#) a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivelor [78/660/CEE](#) și [83/349/CEE](#) ale Consiliului, iar "capital social" include, dacă este cazul, orice capital suplimentar;

b) în cazul unei societăți în care cel puțin unii dintre asociați au răspundere nelimitată pentru creanțele societății, alta decât o IMM care există de mai puțin de 3 ani, atunci când mai mult de jumătate din capitalul propriu, așa cum reiese din contabilitatea societății, a dispărut din cauza pierderilor acumulate. În sensul prezentei dispoziții, "o societate în care cel puțin unii dintre asociați au răspundere nelimitată pentru creanțele societății" se referă în special la acele tipuri de societăți menționate în anexa II la Directiva [2013/34/UE](#);

c)atunci când întreprinderea face obiectul unei proceduri colective de insolvență sau îndeplinește criteriile prevăzute în dreptul intern pentru ca o procedură colectivă de insolvență să fie deschisă la cererea creditorilor săi;

d)atunci când întreprinderea a primit ajutor pentru salvare și nu a rambursat încă împrumutul sau nu a încetat garanția sau a primit ajutoare pentru restructurare și face încă obiectul unui plan de restructurare;

e)în cazul unei întreprinderi care nu este o IMM, atunci când, în ultimii 2 ani:

1.raportul datoriei/capitaluri proprii al întreprinderii este mai mare de 7,5; și

2.capacitatea de acoperire a dobânzilor, calculată pe baza EBITDA¹, se situează sub valoarea 1,0;

¹EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization) - profitul înainte de dobânzi, impozite, deprecieri și amortizare.

6.*ajutoare regionale pentru investiții* - ajutoarele regionale acordate pentru o investiție inițială sau pentru o investiție inițială în favoarea unei noi activități economice;

7.*investiție inițială* - o investiție în active corporale și/sau necorporale legată de înființarea unei noi unități, extinderea capacității unei unități existente, diversificarea producției unei unități prin produse care nu au fost fabricate anterior, o schimbare fundamentală a procesului general de producție al unei unități existente;

8.*investiție inițială pentru o nouă activitate economică* - o investiție în active corporale și necorporale legată de înființarea unei noi unități sau de diversificarea activității unei unități, cu condiția ca noua activitate să nu fie identică sau similară cu activitatea desfășurată anterior în unitatea respectivă;

9.*aceeași activitate sau o activitate similară* - activitate care face parte din aceeași clasă, respectiv cod numeric de patru cifre, a Nomenclatorului statistic al activităților economice NACE a doua revizuire, așa cum este prevăzut în Regulamentul (CE) nr. [1.893/2006](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 20 decembrie 2006 de stabilire a Nomenclatorului statistic al activităților economice NACE a doua revizuire și de modificare a Regulamentului (CEE) nr. [3.037/90](#) al Consiliului, precum și a anumitor regulamente CE privind domenii statistice specifice;

10.*active corporale* - active precum clădiri, instalații, utilaje și echipamente;

11.*active necorporale* - active care nu au o concretizare fizică sau financiară, precum brevete, licențe, know-how sau alte drepturi de proprietate intelectuală;

12.*data acordării ajutorului* - data semnării contractului de finanțare;

13.*demararea lucrărilor de execuție a proiectului sau a unei activități* - fie demararea activităților sau a lucrărilor de construcție aferente investiției, fie primul angajament obligatoriu din punct de vedere juridic de a comanda echipamente sau de a contracta servicii sau orice alt angajament care face ireversibil proiectul ori activitatea, luându-se în considerare situația care survine prima în ordine cronologică; cumpărarea de terenuri și

lucrările pregătitoare, cum ar fi obținerea permiselor și realizarea studiilor de fezabilitate, nu sunt considerate drept demarare a lucrărilor sau a activității;

14.*cheltuieli eligibile* - cheltuieli privind realizarea de investiții specifice sM4.2 și sM4.2a, cu respectarea prevederilor art. 14 din Regulamentul GBER;

15.*costuri generale ale proiectului* - acele costuri necesare pentru pregătirea și implementarea proiectului, constând în cheltuieli pentru consultanță, proiectare, monitorizare și management, inclusiv onorariile pentru consiliere privind durabilitatea economică și de mediu, taxele pentru eliberarea certificatelor, potrivit art. 45 din Regulamentul (UE) nr. [1.305/2013](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. [1.698/2005](#) al Consiliului, precum și cele privind obținerea avizelor și autorizațiilor necesare implementării proiectelor, prevăzute în legislația națională;

16.*intensitatea ajutorului de stat* - valoarea brută a ajutorului, exprimată ca procentaj din valoarea actualizată a costurilor eligibile ale proiectului. Toate cifrele utilizate reprezintă sume determinate înainte de aplicarea impozitelor directe. Ajutoarele plătibile în mai multe tranșe se actualizează la valoarea de la data acordării lor. Rata de actualizare este rata de referință în vigoare la data acordării acestora, calculată conform Comunicării Comisiei privind revizuirea metodei de stabilire a ratelor de referință și de scont;

17.*Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020* - documentul programatic, în sensul art. 6 din Regulamentul (UE) nr. [1.305/2013](#), în care sunt prevăzute măsurile și sumele alocate României pentru perioada de programare 2014-2020;

18.*măsură* - set de operațiuni din cadrul PNDR 2014 - 2020, care contribuie la realizarea uneia sau mai multora dintre prioritățile Uniunii Europene în materie de dezvoltare rurală;

19.*submăsură* - set de operațiuni grupate sub un cod unic alocat în cadrul unei măsuri în conformitate cu anexa I partea 5 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. [808/2014](#) al Comisiei din 17 iulie 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. [1.305/2013](#) al Parlamentului European și al Consiliului privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR);

20.*procedură de evaluare și selectare a proiectelor* - procedura de detaliere a etapelor și a documentelor necesare din momentul depunerii cererii de finanțare a proiectului până la semnarea contractului și cuprinsă într-un manual elaborat de AFIR, aprobată prin ordin al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale, ce va fi publicat imediat după adoptare pe pagina web a MADR și, respectiv, pe pagina AFIR;

21.*Ghidul solicitantului* - detaliere tehnică și financiară a fiecărei măsuri, care cuprinde setul de informații necesare solicitantului pentru pregătirea, derularea și implementarea proiectului, elaborat pentru fiecare măsură PNDR, aprobat prin ordin al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale și publicat pe site-ul organismului de implementare;

22.*cerere de plată* - solicitarea scrisă pe care beneficiarul o depune la AFIR pentru obținerea rambursării, în limita intensității ajutorului, a cheltuielilor eligibile efectuate pe parcursul

implementării proiectului. La cererea de plată se atașează documentele justificative de plată;

23. *proiect eligibil* - proiectul care îndeplinește condițiile de eligibilitate prevăzute în prezenta schemă și care poate fi selectat, conform criteriilor de selecție aprobate și detaliate în manualele de proceduri și în Ghidul solicitantului;

24. *contract de finanțare* - documentul juridic încheiat în condițiile legii între AFIR și beneficiar prin care se stabilesc obiectul, drepturile și obligațiile părților, durata de execuție, valoarea, plata, precum și alte dispoziții și condiții specifice, prin care se acordă asistență financiară nerambursabilă din FEADR și de la bugetul de stat, în scopul atingerii obiectivelor măsurilor cuprinse în PNDR 2014-2020;

25. *avize și acorduri necesare investiției* - documentele, parte a cadrului legislativ, administrativ și operațional, inclusiv din domeniul mediului, prin intermediul cărora, în baza protocoalelor de colaborare, AFIR și celelalte instituții responsabile vor asigura verificarea proiectelor finanțate prin măsurile PNDR 2014-2020, astfel încât investițiile să respecte legislația în vigoare;

26. *comercializarea produselor agricole* - deținerea sau expunerea unui produs agricol în vederea vânzării, a punerii în vânzare, a livrării sau a oricărei altei forme de introducere pe piață, cu excepția primei vânzări de către un producător primar către revânzători sau prelucrători și a oricărei altei activități de pregătire a produsului pentru această primă vânzare; o vânzare efectuată de un producător primar către consumatorii finali este considerată comercializare în cazul în care se desfășoară în localuri distincte rezervate acestei activități;

27. *producția agricolă primară* - producția de produse ale solului și ale creșterii animalelor, enumerate în anexa I la TFUE, fără a se mai efectua o altă operațiune de modificare a laturii produselor respective;

28. *procesarea (prelucrarea) produselor agricole* - orice operațiune efectuată asupra unui produs agricol care are drept rezultat un produs care este tot un produs agricol, cu excepția activităților desfășurate în exploatațiile agricole, necesare în vederea pregătirii unui produs de origine animală sau vegetală pentru prima vânzare;

29. *produse agricole* - produsele enumerate în anexa I la TFUE, cu excepția produselor obținute din pescuit și din acvacultură, enumerate în anexa I la Regulamentul (UE) nr. [1.379/2013](#);

30. *produse neagricole* - produsele de origine agricolă, dar neprevăzute în anexa I la TFUE, obținute prin procesarea materiilor prime produse agricole conform anexei I la TFUE, cu excepția produselor piscicole și de acvacultură;

31. *investiții colective* - investiții realizate de către cooperative sau grupuri de producători legate de asigurarea cooperării între producători, prin promovarea unor investiții în facilități comune mai eficiente și profitabile, cum sunt echipamente, infrastructură și altele. Aceste investiții vor deservi interesul membrilor din cadrul cooperativelor și grupurilor de producători;

32. lanțul alimentar integrat - succesiunea de etape și operații din cadrul aceleiași unități implicate în producerea, procesarea, distribuția, depozitarea și manipularea produselor agroalimentare, de la producția primară până la comercializare;

33. forme asociative - grupuri de producători - recunoscute potrivit Ordonanței Guvernului nr. **37/2005** privind recunoașterea și funcționarea grupurilor și organizațiilor de producători, pentru comercializarea produselor agricole și silvice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. **338/2005**, cu modificările și completările ulterioare, societăți cooperative - organizate conform Legii nr. **1/2005** privind organizarea și funcționarea cooperației, republicată, precum și cooperative agricole - organizate potrivit Legii cooperației agricole nr. **566/2004**, cu modificările și completările ulterioare; formele asociative au personalitate juridică și sunt asimilate unei întreprinderi, potrivit definiției de la pct. 2. În situația în care ajutorul de stat primit de o formă asociativă se transferă membrilor acesteia, care se încadrează în definiția întreprinderii, acești membri sunt considerați beneficiarii finali ai ajutorului de stat, iar criteriile de eligibilitate și cumul se verifică pentru aceștia din urmă;

34. data acordării ajutorului de stat - data la care se semnează contractul de finanțare;

35. derulare proiect - totalitatea activităților efectuate de beneficiarul FEADR de la semnarea contractului/deciziei de finanțare până la finalul perioadei de monitorizare a proiectului;

36. implementare proiect - totalitatea activităților efectuate de beneficiarul FEADR de la semnarea contractului/deciziei de finanțare până la data depunerii ultimei tranșe de plată.

CAPITOLUL V: Modalitatea de acordare a ajutorului de stat

Art. 8

(1) În cadrul prezentei scheme se acordă ajutor de stat regional pentru investiții sub formă de grant și acesta constă în rambursarea cheltuielilor eligibile suportate și plătite de către beneficiar.

(2) Ajutorul se acordă în urma selectării și notificării beneficiarului privind acceptarea cererii de finanțare, urmată de încheierea contractului de finanțare între AFIR și beneficiar. Contractele de finanțare vor fi încheiate cel târziu până pe 31 decembrie 2020. Contractul trebuie să facă referire expresă la faptul că se acordă un ajutor de stat în baza Regulamentului GBER și valoarea acestuia.

(3) Plata efectivă a ajutorului se efectuează eşalonat, în tranșe conforme etapelor de execuție, în urma prezentării de către beneficiar a cererilor de plată și a documentelor justificative de plată, prevăzute în procedurile specifice ale AFIR. Plata ajutorului către beneficiarii schemei se poate face până la 31 decembrie 2023.

Art. 9

(1) În conformitate cu art. 45 alin. (4) și art. 63 ale Regulamentului (UE) nr. **1.305/2013**, beneficiarii sprijinului acordat prin prezenta schemă pot primi, după semnarea contractului, un avans în procent de maximum 50% din ajutorul public aferent proiectului, iar plata acestuia se va face după prezentarea unei garanții eliberate de o instituție financiară bancară sau nebancară înscrisă în registrul special al Băncii Naționale a României,

reglementat de legislația națională în domeniu, care corespunde procentului de 100% din suma avansului.

(2) Garanția prevăzută la alin. (1) poate fi prezentată de beneficiarii privați și sub formă de poliță de asigurare eliberată de o societate de asigurări, autorizată potrivit legislației în vigoare.

(3) Garanțiile prevăzute la alin. (1) și (2) nu trebuie să constituie un ajutor de stat, conform Comunicării Comisiei din 20 iunie 2008 cu privire la aplicarea art. 87 și 88 din Tratatul CE privind ajutoarele de stat sub formă de garanții.

=CAPITOLUL VI: Beneficiarii ajutorului de stat și condiții de eligibilitate

=Art. 10

(1) Prevederile prezentei scheme se aplică tuturor întreprinderilor care realizează investiții în domeniile menționate la art. 5 și îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

a) se încadrează în categoria beneficiarilor eligibili așa cum sunt definiți în fișele sM4.2 și sM4.2a;

b) demonstrează capacitatea de asigurare a cofinanțării investiției;

c) demonstrează că profitul mediu anual, ca medie a ultimilor 3 ani fiscali, nu depășește de 4 ori valoarea sprijinului solicitat;

d) prezintă cazier judiciar și fiscal fără înregistrări pentru întreprindere, respectiv cazier judiciar fără înregistrări pentru reprezentantul legal al acesteia;

e) nu sunt considerate "întreprinderi în dificultate" în conformitate cu definiția de la art. 7 pct. 5;

f) nu se află în procedură de executare silită, reorganizare judiciară, faliment, închidere operațională, dizolvare, lichidare sau administrare specială, nu au activitatea suspendată sau alte situații similare reglementate de lege;

g) la data depunerii cererii de finanțare nu înregistrează debite la bugetul de stat, respectiv bugetele locale sau debite provenind din neplata contribuțiilor de asigurări sociale, a contribuțiilor de asigurări pentru șomaj, a contribuției de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale, precum și a contribuțiilor pentru asigurările sociale de sănătate;

h) nu sunt întreprinderi care fac subiectul unui ordin de recuperare încă neexecutat în urma unei decizii anterioare a Comisiei sau a unui alt furnizor de ajutor de stat ori de minimis privind declararea unui ajutor ca fiind ilegal și incompatibil cu piața comună.

(2) Pentru activitățile prevăzute în anexa nr. 2, ce vizează producerea de băuturi alcoolice din produse agricole înscrise în anexa I la TFUE, sunt eligibile numai microîntreprinderile și formele asociative.

(3) Verificarea condițiilor prevăzute la alin. (1) se realizează pe baza declarațiilor pe propria răspundere, a situațiilor financiare anuale, precum și în baza altor acte și documente care se anexează cererii de finanțare și care se detaliază în Ghidul solicitantului.

=Art. 11

(1) Nu se acordă sprijin prin prezenta schemă unei întreprinderi în cazul căreia s-a stabilit că a creat în mod artificial condițiile necesare pentru a obține sprijin financiar în scopul obținerii în mod necuvenit a unui avantaj, în orice etapă de derulare a proiectului, care contravine obiectivelor prezentei scheme.

▢ **(2)** Următoarele categorii de solicitanți/beneficiari pot depune proiecte aferente măsurilor/submăsurilor de investiții derulate prin PNDR 2014-2020, cu respectarea următoarelor condiții, după caz:

a) solicitanții/beneficiarii, după caz, înregistrați în registrul debitorilor AFIR, atât pentru Programul SAPARD, cât și pentru FEADR, care achită integral datoria față de AFIR, inclusiv dobânzile și majorările de întârziere până la semnarea contractelor de finanțare;

b) solicitanții care s-au angajat prin declarație pe propria răspundere, la depunerea cererii de finanțare, că vor prezenta: dovada cofinanțării private și/sau proiectul tehnic la data semnării contractului și nu prezintă aceste documente la data prevăzută în notificare, numai în cadrul sesiunii continue a anului următor.

(3) În cadrul schemei nu se finanțează proiectele mari de investiții, astfel cum sunt definite la art. 2 pct. 52 din Regulamentul (UE) nr. **651/2014** al Comisiei din 17 iunie 2014 de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 din tratat.

(4) Acei solicitanți/beneficiari care au contracte de finanțare pentru proiecte nerealizate din proprie inițiativă, respectiv solicitanții/beneficiarii care au contracte de finanțare încetate pentru nerespectarea obligațiilor contractuale din inițiativa AFIR și pentru care furnizorul trebuie să dispună, dacă este cazul, recuperarea ajutoarelor de stat/de minimis acordate, nu pot beneficia de finanțare în baza prezentei scheme decât după îndeplinirea integrală a obligațiilor de rambursare.

▢ **CAPITOLUL VII: Condiții de eligibilitate a proiectelor**

▢ **Art. 12**

(1) În cadrul prezentei scheme pot fi finanțate exclusiv proiectele care prevăd realizarea de investiții inițiale, așa cum sunt acestea definite la art. 7 pct. 7 și 8.

▢ **(2)** Pentru acordarea sprijinului trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții de eligibilitate comune sM4.2 și sM4.2a din cadrul PNDR 2014-2020 după cum urmează:

a) sprijinul pentru procesare va fi limitat la investiții în procesarea produselor agricole incluse în lista cuprinsă în anexa I la TFUE în scopul obținerii de produse non-anexa I la TFUE;

b) investiția se încadrează în cel puțin una dintre acțiunile/operațiunile eligibile prevăzute prin submăsurile menționate;

c) viabilitatea economică a investiției trebuie să fie demonstrată în baza prezentării documentației tehnico-economice;

d) investiția va fi precedată de o evaluare a impactului preconizat asupra mediului, dacă aceasta poate avea efecte negative asupra mediului, în conformitate cu legislația în vigoare;

e) investiția va respecta prevederile legislației în vigoare din domeniile: sănătate publică, sanitar-veterinar și siguranță alimentară.

▢ **(3)** Condiții de eligibilitate specifice sM4.2a:

a) investiția trebuie realizată doar în unitățile teritorial-administrative prezente în anexa aferentă Subprogramului tematic pomicol, denumit în continuare STP, privind zonarea speciilor pomicole;

b) investițiile destinate obținerii băuturilor alcoolice pot fi efectuate doar de solicitanții care se încadrează în categoria microîntreprindere, definită conform Legii nr. [346/2004](#), cu modificările și completările ulterioare, și/sau în definiția formelor asociative prevăzută la art. 7 pct. 33.

▢ **CAPITOLUL VIII: Efectul stimulat**

▢ **Art. 13**

(1) În cadrul prezentei scheme, atât în cazul IMM, cât și în cazul întreprinderilor mari, ajutorul de stat se acordă dacă beneficiarul a adresat, înainte de demararea lucrărilor de executarea proiectului de investiții, o cerere pentru ajutor/cerere de finanțare și dacă AFIR a confirmat ulterior în scris, prin notificarea beneficiarului, conform procedurii specifice, că proiectul îndeplinește condițiile de eligibilitate stabilite în prezenta schemă.

▢ **(2)** Cererea de ajutor/cererea de finanțare trebuie să conțină cel puțin următoarele informații:

a) denumirea întreprinderii și dimensiunea acesteia;

b) descrierea proiectului, inclusiv data începerii și a încheierii acestuia;

c) locul de desfășurare a proiectului;

d) lista costurilor proiectului;

e) tipul de ajutor (grant, împrumut, garanție, avans rambursabil, infuzie de capital sau altele) și valoarea finanțării publice necesare pentru proiect.

(3) În zonele asistate care îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 107 alin. (3) lit. a) din TFUE, respectiv Nord-Vest, Centru, Nord-Est, Sud-Est, Sud-Muntenia, Sud-Vest Oltenia, Vest, ajutoarele pot fi acordate pentru o investiție inițială indiferent de dimensiunea beneficiarului. În zonele asistate care îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 107 alin. (3) lit. c) din TFUE, respectiv București-Ilfov, ajutoarele pot fi acordate IMM-urilor pentru orice formă de investiție inițială. Ajutoarele pentru întreprinderile mari se acordă numai pentru o investiție inițială în favoarea unei noi activități economice în zona în cauză.

(4) În cazul în care nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute la alin. (1), proiectul nu este eligibil pentru acordarea de ajutor.

(5) Orice investiție inițială demarată de același beneficiar (la nivel de grup) într-un interval de 3 ani de la data de începere a lucrărilor la o altă investiție care beneficiază de ajutor în aceeași regiune de nivel 3 din Nomenclatorul comun al unităților teritoriale de statistică este considerată ca făcând parte dintr-un proiect unic de investiții.

CAPITOLUL IX: Cheltuieli eligibile și neeligibile

Art. 14

(1) În cadrul prezentei scheme se acordă sprijin pentru finanțarea proiectelor de investiții inițiale.

(2) Cheltuielile eligibile, potrivit Regulamentului GBER, sunt investițiile inițiale în active corporale (clădiri, instalații, utilaje și echipamente) și active necorporale.

(3) Cheltuielile eligibile specifice sM4.2 referitoare la investițiile inițiale în active corporale, identificate ca necesare prin studiul de fezabilitate, se referă la următoarele:

a) construcția, extinderea clădirilor;

b) achiziționarea, inclusiv în leasing financiar, cu obligația ca bunul să intre în proprietatea beneficiarului până la ultima plată, de utilaje noi, instalații, echipamente și mijloace de transport specializate în scopul colectării materiei prime și/sau comercializării produselor agroalimentare în cadrul lanțurilor alimentare integrate în cadrul proiectului;

c) cheltuieli generate de îmbunătățirea controlului intern al calității produselor ca investiții secundare valoric legate de investiția inițială finanțată în cadrul aceluiași proiect de investiții.

(4) Cheltuielile eligibile specifice sM4.2a referitoare la investițiile inițiale în active corporale, identificate ca necesare prin studiul de fezabilitate, se referă la următoarele:

a) construcția, extinderea clădirilor realizate în scopul colectării, condiționării și/sau procesării materiei prime provenite din sectorul pomicol menționată în anexa I la TFUE, inclusiv pentru producerea băuturilor alcoolice, rezultatul procesării fiind un produs non-anexa I la TFUE;

b) achiziționarea, inclusiv în leasing financiar, cu obligația ca bunul să intre în proprietatea beneficiarului până la ultima plată, de utilaje noi, instalații, echipamente și mijloace de transport specializate, în scopul colectării materiei prime necesare procesării prevăzute prin proiect;

c) achiziționarea, inclusiv în leasing financiar, cu obligația ca bunul să intre în proprietatea beneficiarului până la ultima plată, de mijloace de transport specializate în scopul comercializării produselor din fructe, non-anexa 1 la TFUE, în cadrul lanțurilor scurte;

d) cheltuieli generate de îmbunătățirea controlului intern al calității produselor ca și operațiuni legate de investiția inițială finanțată în cadrul aceluiași proiect de investiții.

Art. 15

(1) Cheltuielile eligibile comune sM4.2 și sM4.2a referitoare la investițiile inițiale în active necorporale, identificate ca necesare prin studiul de fezabilitate, se referă la următoarele:

a) achiziționarea de tehnologii (know-how), patente și licențe pentru pregătirea implementării proiectului;

b) achiziționarea de software, identificat ca necesar în documentația tehnico-economică a proiectului.

=(2)Activele necorporale, pentru a fi considerate eligibile, trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele condiții:

a)să fie utilizate în exclusivitate în cadrul unității care beneficiază de ajutor de stat;

b)să fie considerate imobilizări amortizabile;

c)să fie achiziționate de la terți care nu au legături cu cumpărătorul, în condiții de piață, fără ca achizitorul să fie în măsură să își exercite controlul, în sensul art. 3 din Regulamentul (CE) nr. [139/2004](#) al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi [Regulamentul (CE) privind concentrările economice];

d)să respecte procedura de achiziții și principiul rezonabilității prețurilor prin raportare la baza de date elaborată de AFIR și aprobată prin ordin al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale.

=Art. 16

(1)În cazul ajutoarelor acordate pentru o schimbare fundamentală în procesul de producție, costurile eligibile trebuie să depășească amortizarea activelor legate de activitatea care trebuie modernizată în cursul celor trei exerciții financiare precedente. În cazul ajutoarelor acordate pentru diversificarea unei unități existente, costurile eligibile trebuie să depășească cu cel puțin 200% valoarea contabilă a activelor reutilizate, astfel cum au fost înregistrate în exercițiul financiar ce precedă începerea lucrărilor.

(2)Costurile activelor necorporale sunt eligibile numai până la un plafon de 20% din costurile totale eligibile ale investiției inițiale.

=Art. 17

(1)Activele corporale și necorporale prevăzute la art. 14 și 15 aferente investiției inițiale, realizate cu sprijin nerambursabil acordat în cadrul prezentei scheme, trebuie să fie incluse în categoria activelor proprii ale beneficiarului și să fie menținute și utilizate în exclusivitate în regiunea de dezvoltare beneficiară pentru o perioadă de minimum 5 ani de la data efectuării ultimei plăți.

(2)Condiția prevăzută la alin. (1) nu împiedică înlocuirea unei instalații sau a unui echipament care a devenit depășit sau a fost distrus în această perioadă, cu condiția ca activitatea economică să fie menținută în regiunea de dezvoltare în cauză pentru perioada minimă relevantă.

(3)În cazul unei operațiuni care constă în investiții în producție, o astfel de operațiune ar trebui să ramburseze contribuția acordată prin prezenta schemă dacă, în termen de 10 ani de la efectuarea plății finale către beneficiar, activitatea de producție în cauză este delocalizată în afara Uniunii Europene.

=Art. 18

=(1)Sunt neeligibile pentru sprijin în cadrul prezentei scheme următoarele cheltuieli generale aferente SM4.2 și SM4.2a:

a)cheltuielile cu achiziționarea de bunuri și echipamente "second hand";

b)cheltuielile efectuate înainte de încheierea contractului de finanțare a proiectului;

c) costurile generale ale proiectului definite la art. 7 pct. 15, care pot fi sprijinite prin schema de minimis "Sprijin pentru servicii de consultanță în vederea implementării proiectelor de investiții pentru procesarea și marketingul produselor agricole și a produselor din sectorul pomicol";

d) cheltuieli cu achiziția mijloacelor de transport pentru uz personal și pentru transport de persoane;

e) cheltuielile neeligibile în conformitate cu art. 69 alin. (3) din Regulamentul (UE) nr. [1.303/2013](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. [1.083/2006](#) al Consiliului, și anume:

1.(i) dobânzi debitoare, cu excepția celor referitoare la granturi acordate sub forma unei subvenții pentru dobândă sau a unei subvenții pentru comisioanele de garantare;

2.(ii) achiziționarea de terenuri neconstruite și construite;

3.(iii) taxa pe valoarea adăugată, cu excepția cazului în care aceasta nu se poate recupera în temeiul legislației naționale privind TVA-ul;

f) în cazul contractelor de leasing, celelalte costuri legate de contractele de leasing, cum ar fi marja locatorului, costurile de refinanțare a dobânzilor, cheltuielile generale și cheltuielile de asigurare nu constituie cheltuieli eligibile.

(2) Cheltuielile neeligibile comune sM4.2 și sM4.2a sunt cheltuielile aferente producției de biocombustibili și peleți.

(3) Cheltuielile neeligibile specifice sM4.2 sunt cheltuielile aferente următoarelor acțiuni:

a) investiții în unități de ecarisaj;

b) producția și comercializarea produselor vinicole sprijinite prin Programul național de sprijin al României în sectorul vitivinicol 2014-2018, cu modificările și completările ulterioare;

c) procesarea și comercializarea produselor agricole finanțate în cadrul subprogramului pomicol;

d) procesarea produselor pescărești.

Art. 19

Costurile generale ale proiectului, astfel cum sunt definite la art. 7 pct. 15, legate de investiția finanțată prin prezenta schemă pot fi acordate beneficiarului numai prin intermediul cererii de finanțare depuse de acesta la AFIR în cadrul schemei de minimis "Sprijin pentru servicii de consultanță în vederea implementării proiectelor de investiții pentru procesarea și marketingul produselor agricole și a produselor din sectorul pomicol", aprobată prin ordin al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale.

=CAPITOLUL X: Intensitatea ajutorului și valoarea maximă a finanțării

=Art. 20

=(1)În cazul sM4.2, intensitatea maximă a ajutoarelor de stat acordate în cadrul prezentei scheme pentru întreprinderile mari, altele decât cooperative și grupuri de producători, în perioada de programare aferentă PNDR 2014- 2020 este:

a)40% în cazul regiunilor de dezvoltare prevăzute la art. 5 lit. a)-f);

b)35% în cazul regiunii prevăzute la art. 5 lit. g) și pentru județul Ilfov;

c)15% până la data de 31 decembrie 2017, respectiv 10% în perioada 1 ianuarie 2018-31 decembrie 2020, pentru București.

=(2)În cazul sM4.2, intensitatea maximă a ajutoarelor de stat acordate în cadrul prezentei scheme pentru cooperative și grupuri de producători care se încadrează în categoria întreprinderi mari în perioada de programare aferentă PNDR 2014-2020 este:

a)50% în cazul regiunilor de dezvoltare precizate la art. 5 lit. a)-f);

b)35% în cazul regiunii prevăzute la art. 5 lit. g) și pentru județul Ilfov;

c)15% până la data de 31 decembrie 2017, respectiv 10% în perioada 1 ianuarie 2018-31 decembrie 2020, pentru București.

=(3)În cazul sM4.2a intensitatea maximă a ajutoarelor de stat acordate pentru întreprinderile mari, inclusiv cooperativele și grupurile de producători, cu excepția cooperativelor și grupurilor de producători care vizează producerea de băuturi alcoolice, în perioada de programare aferentă PNDR 2014-2020 este:

a)40% în cazul regiunilor de dezvoltare precizate la art. 5 lit. a)-f);

b)35% în cazul regiunii prevăzute la art. 5 lit. g) și pentru județul Ilfov;

c)15% până la data de 31 decembrie 2017, respectiv 10% în perioada 1 ianuarie 2018-31 decembrie 2020, pentru București.

=(4)În cazul sM4.2a, intensitatea maximă a ajutoarelor de stat acordate în cadrul prezentei scheme pentru cooperative și grupuri de producători care vizează producerea de băuturi alcoolice și se încadrează în categoria întreprinderilor mari, în perioada de programare aferentă PNDR 2014-2020 este:

a)50% în cazul regiunilor de dezvoltare precizate la art. 5 lit. a)-f);

b)35% în cazul regiunii prevăzute la art. 5 lit. g) și pentru județul Ilfov;

c)15% până la data de 31 decembrie 2017, respectiv 10% în perioada 1 ianuarie 2018-31 decembrie 2020, pentru București.

(5)Intensitățile maxime ale ajutoarelor de stat pentru sM4.2 prevăzute la alin. (1) și alin. (2) lit. b) și c) și cele pentru sM4.2a prevăzute la alin. (3) și alin. (4) lit. b) și c) se majorează cu până la 20 de puncte procentuale pentru întreprinderile mici, inclusiv microîntreprinderi și cu până la 10 puncte procentuale pentru întreprinderile mijlocii, fără a depăși intensitatea maximă a ajutorului de 50%.

(6) Prevederile alin. (5) sunt aplicabile inclusiv cooperativelor și grupurilor de producători care se încadrează în categoria IMM.

Art. 21

Pentru a garanta că investiția este viabilă, beneficiarul trebuie să aducă o contribuție financiară din resurse proprii sau atrase, neafectată de elemente de ajutor public, după cum urmează:

a) în cazul sM4.2, pentru întreprinderi mari, altele decât cooperative și grupuri de producători:

1.(i) 60% în cazul regiunilor de dezvoltare precizate la art. 5 lit. a)-f);

2.(ii) 65% în cazul regiunii prevăzute la art. 5 lit. g) și pentru județul Ilfov;

3.(iii) 85% până la 31 decembrie 2017, respectiv 90% în perioada 1 ianuarie 2018-31 decembrie 2020, pentru municipiul București;

b) în cazul sM4.2, pentru cooperative și grupuri de producători care se încadrează în categoria întreprinderi mari:

1.(i) 50% în cazul regiunilor de dezvoltare precizate la art. 5 lit. a)-f);

2.(ii) 65% în cazul regiunii prevăzute la art. 5 lit. g) și pentru județul Ilfov;

3.(iii) 85% până la 31 decembrie 2017, respectiv 90% în perioada 1 ianuarie 2018-31 decembrie 2020, pentru municipiul București;

c) în cazul sM4.2a, pentru întreprinderi mari, inclusiv cooperativele și grupuri de producători, cu excepția cooperativelor și grupurilor de producători care vizează producerea de băuturi alcoolice:

1.(i) 60% în cazul regiunilor de dezvoltare precizate la art. 5 lit. a)-f);

2.(ii) 65% în cazul regiunii prevăzute la art. 5 lit. g) și pentru județul Ilfov;

3.(iii) 85% până la 31 decembrie 2017, respectiv 90% în perioada 1 ianuarie 2018-31 decembrie 2020, pentru municipiul București;

d) în cazul sM4.2a, pentru cooperativele și grupurile de producători care vizează producerea de băuturi alcoolice și se încadrează în categoria întreprinderi mari:

1.(i) 50% în cazul regiunilor de dezvoltare precizate la art. 5 lit. a)-f);

2.(ii) 65% în cazul regiunii prevăzute la art. 5 lit. g) și pentru județul Ilfov;

3.(iii) 85% până la 31 decembrie 2017, respectiv 90% în perioada 1 ianuarie 2018-31 decembrie 2020, pentru municipiul București;

e) în cazul sM4.2 și sM4.2a, pentru IMM-uri, inclusiv cooperativele și grupurile de producători care se încadrează în această categorie:

1.(i) 50% pentru microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii, în cazul regiunilor de dezvoltare precizate la art. 5 lit. a)-f);

2.(ii) 55% pentru întreprinderi mijlocii, respectiv 50% pentru microîntreprinderi și întreprinderile mici, în cazul regiunii prevăzute la art. 5 lit. g) și pentru județul Ilfov;

3.(iii) 65% pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici, respectiv 75% pentru întreprinderi mijlocii în perioada 1 iulie 2014-31 decembrie 2017, respectiv 70% pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici, respectiv 80% pentru întreprinderi mijlocii în perioada 1 ianuarie 2018-31 decembrie 2020, pentru municipiul București.

Art. 22

(1) Valoarea maximă a ajutorului acordat în cadrul prezentei scheme nu poate depăși plafonul maxim/proiect după cum urmează:

a) pentru sM4.2:

1.(i) 1.000.000 euro/proiect pentru IMM în cazul proiectelor care nu presupun investiții care conduc la un lanț alimentar integrat;

2.(ii) 1.500.000 euro/proiect pentru alte întreprinderi pentru proiectele care nu presupun investiții care conduc la un lanț alimentar integrat;

3.(iii) 2.500.000 euro/proiect pentru investițiile care conduc la un lanț alimentar integrat (indiferent de tipul de solicitant), precum și pentru forme asociative, astfel cum sunt definite la art. 7 pct. 33, în cazul proiectelor care nu presupun investiții care conduc la un lanț alimentar integrat;

b) pentru sM4.2a:

1.b.1) pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici:

(i) 600.000 euro pentru proiectele ce nu presupun investiții ce conduc la un lanț alimentar integrat;

(ii) 900.000 euro pentru investițiile care conduc la un lanț alimentar integrat;

(iii) întreprinderi mijlocii;

(iv) 800.000 euro pentru proiectele care nu presupun investiții ce conduc la un lanț alimentar integrat;

(v) 1.100.000 euro pentru investițiile care conduc la un lanț alimentar integrat;

2.b.2) pentru întreprinderi mari:

(i) 1.000.000 euro pentru proiectele care nu presupun investiții ce conduc la un lanț alimentar integrat;

(ii) 1.500.000 euro pentru investițiile care conduc la un lanț alimentar integrat.

(2) Pentru activitățile prevăzute în anexa nr. 2, ce vizează producerea de băuturi alcoolice din produse agricole cuprinse în anexa 1 la TFUE, sprijinul acordat microîntreprinderilor și formelor asociative, astfel cum sunt definite la art. 7 pct. 33, va fi limitat astfel:

1.(i) 200.000 de euro pentru microîntreprinderi;

2.(ii) 300.000 de euro pentru formele asociative.

(3)În cazul în care beneficiarul solicită sprijin prin schema de minimis pentru consultanță, plafonul maxim prevăzut la alin. (1) și (2) se reduce cu o valoare echivalentă unei intensități de până la 10% din total cheltuieli eligibile pentru proiectele care prevăd și construcții-montaj, respectiv cu până la 5% pentru proiectele care prevăd investiții în achiziții, altele decât cele referitoare la construcții-montaj, fără a depăși intensitatea maximă prevăzută în zona de dezvoltare regională respectivă, corelată cu intensitatea menționată în PNDR 2014-2020 pentru SM4.2 și SM4.2a de 50% pentru IMM-uri, inclusiv cooperative și grupuri de producători, respectiv 40% pentru întreprinderi mari, dar nu mai mare de 200.000 euro.

(4)Cererea de finanțare va conține o mențiune cu privire la interesul întreprinderii de a beneficia de rambursarea cheltuielilor prevăzute pentru serviciile de consultanță acordate prin intermediul schemei de minimis "Sprijin pentru servicii de consultanță în vederea implementării proiectelor de investiții pentru procesarea și marketingul produselor agricole și a produselor din sectorul pomicol ", precum și valoarea și procentul acestora.

Art. 23

Ajutorul total acordat unui beneficiar pentru aceleași cheltuieli eligibile nu poate depăși plafonul maxim al intensității prevăzut la art. 20 și plafonul maxim prevăzut de Regulamentul GBER, indiferent dacă acesta provine din surse naționale sau europene.

Art. 24

Pentru asigurarea cofinanțării private, solicitanții proiectelor selectate prin prezenta schemă pot beneficia de instrumente financiare în condițiile detaliate în PNDR 2014-2020, care să nu conțină elemente de ajutor de stat sau de minimis.

CAPITOLUL XI: Procedura de selecție a proiectelor

Art. 25

(1)După verificarea eligibilității proiectelor de către AFIR, fiecare proiect eligibil va fi punctat în funcție de sistemul de punctaj stabilit înaintea lansării sesiunii depunerii de proiecte.

(2)Selecția proiectelor va fi realizată pe baza principiilor, criteriilor de selecție/criteriilor de departajare a proiectelor cu punctaj egal, cu ierarhizare după punctajul obținut, ținând cont de pragul de calitate lunar/trimestrial și de pragul minim stabilit pentru fiecare submăsură, cu încadrare în alocarea anuală disponibilă.

(3)Criteriile de selecție și sistemul de punctaj se stabilesc de către AM PNDR în consultare cu Comitetul de monitorizare pentru PNDR 2014-2020, se detaliază în Ghidul solicitantului aferent prezentei scheme și se aprobă prin ordin al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale.

(4)Criteriile și punctajele de selecție pot fi modificate pe parcursul implementării prezentei scheme în vederea atingerii obiectivelor, a indicatorilor și a cadrului de performanță propuse prin PNDR 2014-2020.

Art. 26

La stabilirea criteriilor de selecție se vor avea în vedere următoarele principii:

▢**a)** pentru sM4.2:

1.(i) principiul creării lanțurilor alimentare integrate, respectiv integrarea sistemelor de colectare, procesare și comercializare;

2.(ii) principiul produsului cu înaltă valoare adăugată (de exemplu, produsele ecologice, tradiționale certificate de MADR, produse care participă la scheme de calitate recunoscute la nivel european etc.);

3.(iii) principiul asocierii în cadrul cooperativelor sau a grupurilor de producători;

4.(iv) principiul potențialului agricol care vizează zonele cu potențial determinate în baza studiului de specialitate;

▢**b)** pentru sM4.2a:

1.(i) principiul produselor cu valoare adăugată mare (produse ecologice, provenite din zone HNV, scheme de calitate, tradiționale certificate de MADR);

2.(ii) principiul lanțurilor alimentare integrate (investițiile care acoperă tot lanțul alimentar: colectare, depozitare, condiționare, procesare și comercializare);

3.(iii) principiul asocierii (investițiile realizate de grupurile de producători și cooperativele din sectorul pomicol).

▢**CAPITOLUL XII: Durata de aplicare a schemei**

▢**Art. 27**

Prezenta schemă intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, și se aplică până la data de 31 decembrie 2020.

▢**CAPITOLUL XIII: Bugetul schemei**

▢**Art. 28**

▢**(1)** Valoarea totală estimată a ajutorului de stat, care va fi acordat în cadrul prezentei scheme, angajată pe durata de aplicare a acesteia, este echivalentul în lei a 123,3 milioane de euro, cu posibilitatea de majorare a bugetului cu maximum 10% pentru fiecare submăsură, cu condiția creșterii alocării din cadrul PNDR a acestor submăsură, din care:

- 112,5 milioane euro contribuție publică pentru sM4.2;

- 10,8 milioane euro contribuție publică pentru sM4.2a.

▢**(2)** Sprijinul public nerambursabil se compune din:

- 85% contribuție europeană - FEADR și 15% contribuție națională de la bugetul de stat pentru regiunile de dezvoltare ale României fără Regiunea București-Ilfov;

- 75% contribuție europeană - FEADR și 25% contribuție națională de la bugetul de stat pentru Regiunea București-Ilfov.

▢**Art. 29**

Numărul maxim estimat al întreprinderilor care vor beneficia de sprijin financiar în cadrul prezentei scheme este de 267, din care:

- 236 beneficiari pentru sM4.2;

- 31 beneficiari pentru sM4.2a.

CAPITOLUL XIV: Reguli privind cumulul ajutoarelor

Art. 30

(1) Ajutoarele cu costuri eligibile identificabile acordate prin prezenta schemă pot fi cumulate cu:

a) orice alt ajutor de stat, atât timp cât măsurile respective vizează costuri eligibile identificabile diferite;

b) orice alt ajutor de stat, în legătură cu aceleași costuri eligibile, care se suprapun parțial sau integral, numai în cazul în care cumulul respectiv nu are drept rezultat depășirea celui mai ridicat nivel de intensitate a ajutorului sau a celui mai ridicat quantum al ajutorului aplicabil ajutorului respectiv în temeiul prezentei scheme.

(2) Ajutoarele de stat exceptate în temeiul prezentei scheme se cumulează cu orice tip de ajutoare de minimis în raport cu aceleași costuri eligibile, dacă un astfel de cumul nu conduce la o intensitate a ajutorului care le depășește pe cele prevăzute la art. 20.

(3) Solicitantul atașează cererii de finanțare o declarație privind respectarea regulii pentru cumulul ajutoarelor.

CAPITOLUL XV: Modalitatea de derulare a schemei

Art. 31

(1) Implementarea prezentei scheme se realizează pe baza procedurii AFIR de evaluare și selectare a proiectelor, aprobată prin ordin al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale, și cuprinde următoarele etape:

a) lansarea anunțului privind cererea de proiecte, de către AFIR, pe site-ul oficial, cu precizări privind perioada de depunere a proiectelor, fondurile disponibile alocate sesiunii de depunere a proiectelor, locul depunerii cererilor de finanțare privind suma alocată, alte informații generale;

b) evaluarea și selectarea:

1.(i) depunerea cererilor de finanțare, online, prin intermediul portalului AFIR;

2.(ii) verificarea cererilor de finanțare se face la oficiul județean pentru finanțarea investițiilor rurale, denumit în continuare OJFIR, pentru proiecte fără construcții și montaj și Centrul regional pentru finanțarea investițiilor rurale, denumit în continuare CRFIR, pentru proiecte cu construcții și montaj;

3.(iii) cererea de finanțare va fi evaluată din punctul de vedere al eligibilității și selecției, în condițiile specificate în cadrul național legislativ de implementare;

c) contractarea: după aprobarea raportului de selecție, în care sunt incluse proiectele aprobate pentru finanțare, AFIR notifică beneficiarul privind decizia de selecție în vederea semnării contractului de finanțare, solicitantul se va prezenta la sediul OJFIR/CRFIR cu un exemplar original al dosarului cererii de finanțare și al documentelor anexe pe suport hârtie, conform documentației depuse online, care va rămâne la OJFIR/CRFIR;

d) plata: depunerea cererii de plată însoțită de documentele justificative, verificarea cheltuielilor, autorizarea și efectuarea plății - la CRFIR pentru proiectele care prevăd construcții-montaj sau la OJFIR pentru proiectele care nu prevăd construcții-montaj;

e) monitorizarea: monitorizarea implementării proiectelor de către AFIR și AM PNDR, raportarea stadiului implementării de către AM PNDR.

(2) Formularele-tip ale declarațiilor pe propria răspundere și ale altor documente aferente cererii de ajutor/cererii de finanțare vor fi menționate în Ghidul solicitantului, care va fi publicat pe site-urile oficiale ale MADR și AFIR.

(3) Înainte de acordarea ajutorului de stat, AFIR, prin OJFIR și CRFIR, va efectua toate verificările necesare pentru a stabili dacă solicitanții întrunesc condițiile pentru a beneficia de ajutor de stat, pe baza documentelor depuse de aceștia și a declarațiilor pe propria răspundere.

CAPITOLUL XVI: Reguli privind publicarea, informarea, monitorizarea și raportarea

Art. 32

(1) Comisia Europeană este informată în termen de 20 de zile lucrătoare de la data intrării în vigoare a prezentei scheme, potrivit prevederilor art. 9 din Regulamentul GBER, respectiv ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. [77/2014](#) privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat, precum și pentru modificarea și completarea Legii concurenței nr. [21/1996](#), aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. [20/2015](#), cu modificările ulterioare.

(2) MADR, prin Consiliul Concurenței, transmite Comisiei Europene, în termen de 20 de zile lucrătoare sau într-un termen mai îndelungat, care poate fi stabilit în cerere, toate informațiile și documentele justificative pe care Comisia le consideră necesare pentru a monitoriza aplicarea prezentei scheme.

(3) La nivel național se asigură publicarea pe site-ul internet privind ajutoarele de stat a informațiilor prevăzute de art. 9 din Regulamentul GBER.

Art. 33

(1) AFIR va monitoriza respectarea condițiilor de acordare a sprijinului prevăzute în prezenta schemă pe toată perioada de derulare a acesteia. În situația în care constată nerespectarea acestor condiții, va întreprinde toate demersurile necesare pentru recuperarea ajutorului acordat, inclusiv a dobânzilor aferente, calculate conform reglementărilor europene în vigoare.

(2) Monitorizarea ajutoarelor de stat acordate prin prezenta schemă se realizează de către AM PNDR/AFIR, după caz. Acestea pot să realizeze, cu respectarea prevederilor legale în

vigoare, controale la fața locului și sunt obligate să verifice respectarea condițiilor de acordare a ajutoarelor și să dispună măsurile ce se impun în situația în care aceste condiții nu au fost respectate.

(3) Beneficiarii prezentei scheme au obligația să transmită furnizorului/administratorului, după caz, raportări periodice, precum și alte informații cu privire la ajutorul acordat, conform cererii acestuia, sub sancțiunile prevăzute de legislația în vigoare.

(4) În aplicarea prevederilor alin. (2), furnizorul sau administratorul, după caz, poate decide stoparea sau recuperarea ajutoarelor de stat acordate prin decizii/alte acte administrative, care au caracter de titlu executoriu.

-Art. 34

(1) În vederea îndeplinirii obligațiilor prevăzute la art. 33 alin. (4) furnizorul/administratorul emite acte normative/administrative, norme metodologice proprii care vor fi transmise Consiliului Concurenței, spre informare, în termen de 5 zile lucrătoare de la momentul adoptării.

(2) Recuperarea ajutorului de stat se realizează conform prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. [77/2014](#), aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. [20/2015](#), cu modificările ulterioare, și Ordonanței de urgență a Guvernului nr. [66/2011](#) privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. [142/2012](#), cu modificările și completările ulterioare.

-Art. 35

(1) AFIR trebuie să păstreze înregistrări detaliate referitoare la ajutoarele acordate pentru toate proiectele de investiții. Aceste înregistrări, care conțin toate informațiile necesare pentru a stabili dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în Regulamentul GBER, trebuie păstrate timp de 10 ani de la data acordării ultimului ajutor în cadrul prezentei scheme.

(2) Beneficiarii de ajutor de stat au obligația să țină o evidență specifică a tuturor ajutoarelor primite atât în baza prezentei scheme, cât și a altor scheme de ajutor de stat, pe o perioadă de 10 ani de la data acordării sprijinului.

-Art. 36

MADR, pe baza datelor furnizate de AFIR, va transmite o raportare anuală Consiliului Concurenței cu privire la implementarea prezentei scheme, în forma prevăzută de Regulamentul privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat, pus în aplicare prin Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr. 175/2007.

-CAPITOLUL XVII: Dispoziții finale

-Art. 37

Anexele nr. 1 și 2 fac parte integrantă din prezenta schemă.
(la data 22-iul-2016 anexa 1 modificat de Art. I din [Ordinul 854/2016](#))

-ANEXA nr. 1¹: DOMENIILE DE INTERVENȚII ELIGIBILE în cadrul submăsurii 4.2 pentru care se acordă sprijin pentru investiții inițiale

Întreprinderilor în cadrul schemei de ajutor de stat "Stimularea dezvoltării regionale prin realizarea de investiții, inclusiv în sectorul pomicol, pentru procesarea și marketingul produselor agricole în vederea obținerii de produse neagricole"

(- ANEXA nr. 1 la schemă)

Nr. crt.	Denumire activitate/activități din domeniile de intervenții eligibile în cadrul submăsurii 4.2 pentru care se acordă sprijin pentru investiții inițiale întreprinderilor prin prezenta schemă	Correspondență nomenclatoare	
		Grupe/clase CAEN	Nomenclatura combinată Bruxelles non-anexa 1 la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
	INDUSTRIA ALIMENTARĂ		
1.	Fabricarea produselor lactate	105	
1.1	Fabricarea înghețatei - fabricarea înghețatei și a altor produse asemănătoare înghețatei, cum este sorbetul	1052	21.05
2.	Fabricarea produselor de morărit, a amidonului și a produselor din amidon	106	
2.1	Fabricarea produselor de morărit, din care: - fabricarea amestecurilor de făină și făină mixtă preparată și a aluaturilor pentru pâine, prăjituri, biscuiți sau cozonac - fabricarea produselor din cereale pentru mic dejun	1061	19.01, 19.04
3.	Fabricarea produselor de brutărie și a produselor făinoase	107	
3.1	Fabricarea pâinii; fabricarea prăjiturilor și a produselor proaspete de patiserie	1071	19.05
3.2	Fabricarea biscuiților și pișcoturilor; fabricarea prăjiturilor și a produselor conservate de patiserie	1072	
3.3	Fabricarea macaroanelor, tăiețelilor, cuș-cuș-ului și altor produse făinoase similare	1073	19.02
4	Fabricarea altor produse alimentare	108	
4.1	Fabricarea produselor din cacao, a ciocolatei și a produselor zaharoase - fabricarea ciocolatei și a specialităților de ciocolată - fabricarea produselor zaharoase: caramele, nuga, fondante, ciocolată albă - fabricarea dulciurilor sub formă de tablete și pastile	1082	18.06, 17,04
4.2	Fabricarea condimentelor și ingredientelor - fabricarea mirodeniilor, sosurilor și condimentelor: - făină și pudră de muștar;	1084	21.03

	- muștar preparat etc.		
4.3	<p>Fabricarea preparatelor alimentare omogenizate și a alimentelor dietetice - fabricarea alimentelor pentru utilizări nutriționale speciale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lapte praf pentru sugari; - lapte și alte alimente speciale pentru copii mici; - alimente pentru sugari; - alimente cu aport scăzut și redus de calorii, pentru controlul greutateii; - alimente dietetice pentru scopuri medicale speciale; - alimente cu conținut scăzut de sodiu, inclusiv sare fără sodiu sau sare dietetică fără sodiu; - alimente fără gluten; - alimente destinate consumului în cazul efortului muscular intens, în special pentru sportivi; - alimente pentru persoane care suferă de tulburări ale metabolismului carbohidraților (diabet) 	1086	19.01, 21.04
4.4	<p>Fabricarea altor produse alimentare n.c.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fabricarea produselor din ouă, a albuminei din ouă - fabricarea drojdiei* de bere - fabricarea laptelui obținut în afara lăptăriilor și a înlocuitorilor de brânză 	1089	21.02, 21.04
5.	Fabricarea băuturilor	110	
5.1	<p>Fabricarea berii</p> <ul style="list-style-type: none"> - fabricarea băuturilor din malt, cum sunt berea, berea neagră - fabricarea berii cu conținut redus de alcool și a berii fără alcool 	1105	22.02, 22.03

*Inclusiv drojdia de panificație.

►(la data 22-iul-2016 anexa 1[^]1 modificat de Art. I din [Ordinul 854/2016](#))

-ANEXA nr. 1²: DOMENIILE DE INTERVENȚII ELIGIBILE în cadrul submăsurii 4.2a pentru care se acordă sprijin pentru investiții inițiale întreprinderilor în cadrul schemei de ajutor de stat "Stimularea dezvoltării regionale prin realizarea de investiții, inclusiv în sectorul pomicol, pentru procesarea și marketingul produselor agricole în vederea obținerii de produse neagricole"

(- ANEXA nr. 2 la schemă)

Nr. crt.	Denumire activitate/activități din domeniile de intervenții eligibile în cadrul submăsurii 4.2a pentru care se acordă sprijin pentru investiții inițiale întreprinderilor prin prezenta schemă	Correspondență nomenclatoare
----------	--	------------------------------

		Grupe/clase CAEN	Nomenclatura combinată Bruxelles non- anexa I la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
	INDUSTRIA ALIMENTARĂ		
1	Fabricarea altor produse alimentare	108	
1.1	Fabricarea produselor din cacao, a ciocolatei și a produselor zaharoase - fabricarea dulciurilor sub formă de tablete și pastile	1082	17.04
2.	Fabricarea băuturilor	110	
2.1	Distilarea, rafinarea și mixarea băuturilor alcoolice ¹ - fabricarea de băuturi alcoolice distilate: whisky, coniac, gin, lichioruri etc. - fabricarea de băuturi mixte cu alcool distilat - amestecarea alcoolurilor distilate - fabricarea alcoolurilor neutre	1101	22.08

¹Exclusiv din fructe.

(la data 22-iul-2016 anexa 1² modificat de Art. I din [Ordinul 854/2016](#))

Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 17 din data de 11 ianuarie 2016

Forma sintetică la data 25-iul-2016. Acest act a fost creat utilizând tehnologia SintAct®-Acte Sintetice. SintAct® și tehnologia Acte Sintetice sunt mărci înregistrate ale Wolters Kluwer.